

जिरी नगरपालिका स्थानीय राजपत्र

जिरी नगर कार्यपालिकाबाट प्रकाशित

खण्ड: ६ । संख्या ३ । २०७९ साल कार्तिक १ गते

भाग - २

जिरी नगरपालिका

पर्यटकिय स्थल, पार्क तथा सार्वजनिक शौचालय व्यवस्थापन
कार्यविधि, २०७९,

जिरी नगरपालिकाको नगर कार्यपालिकाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको
कार्यविधि स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को
उपदफा (३) बमोजिम आम नागरिकको जानकारीका लागि प्रकाशन गरिएको
छ ।

पर्यटकिय स्थल, पार्क तथा सार्वजनिक शौचालय व्यवस्थापन कार्यविधि,
२०७९,

नगर कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मिति:- २०७९/०७/०१

प्रस्तावना:

जिरी नगरपालिका भित्र अवस्थित विभिन्न पर्यटकीय स्थल, पार्क तथा सार्वजनिक शौचालयको उचित र प्रभावकारी व्यवस्थापन गरी दिगो रूपमा स्वच्छ, स्वस्थ र आकर्षक वातावरण कायम गर्न आवश्यक भएकाले स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा १०२(१) बमोजिम जिरी नगरकार्यपालिकाले पारित गरी यो कार्यविधि बनाई लागू गरिएको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक:

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

- क) यस कार्यविधिको नाम "पर्यटकीय स्थल, पार्क तथा सार्वजनिक शौचालय व्यवस्थापन कार्यविधि" २०७९ रहेको छ ।
- ख) यो कार्यविधि जिरी नगरकार्यपालिकाबाट स्वीकृत भएको मितिदेखि जिरी नगरपालिका क्षेत्रभित्र लागू हुनेछ ।

२. परिभाषा:

विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यो कार्यविधिमा:

- क) "नगरपालिका" भन्नाले जिरी नगरपालिकालाई सम्झनु पर्छ ।
- ख) "कार्यपालिका" भन्नाले जिरी नगरपालिकाको नगरकार्यपालिकालाई सम्झनु पर्छ ।
- ग) "प्रमुख" भन्नाले जिरी नगरपालिकाको नगरप्रमुखलाई सम्झनु पर्छ ।
- घ) " प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत" भन्नाले जिरी नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको काम गर्न तोकिएको अधिकारीलाई सम्झनु पर्छ ।
- ङ) "समिति" भन्नाले कार्यविधिको दफा ३.१ (ग) र ३.१ (घ) बमोजिम गठित पर्यटकीय स्थल, पार्क तथा सार्वजनिक शौचालय संरक्षण तथा व्यवस्थापन समितिलाई सम्झनु पर्छ ।
- च) "सामुदायिक संस्था" भन्नाले मुनाफा रहित उद्देश्यले समुदायको हितको लागि प्रचलित कानून बमोजिम स्थापित र सहभागितामूलक टोलविकास संस्था, उपभोक्ता समूह, आमा समूह, महिला समूह, क्लवहरु, सहकारी संस्था, गैरसरकारी संस्था आदिलाई सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद २

३. पर्यटकीय स्थल, पार्क तथा सार्वजनिकशौचालय सम्बन्धी व्यवस्थापन

३.१ निर्माण तथा व्यवस्थापनमा नगरपालिकाको मुख्य जिम्मेवारी रहने:

- क) पर्यटकिय स्थल, पार्क तथा सार्वजनिक शौचालयको व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पर्ने स्थल, पूर्वाधार, संरचना निर्माण तथा संचालन गर्ने मुख्य जिम्मेवारी नगरपालिकाको हुनेछ ।
- ख) पर्यटकिय स्थल, पार्क तथा सार्वजनिक शौचालयको संरक्षण, प्रवर्द्धन, र दिगो व्यवस्थापनका लागि नगरपालिकाले सम्बन्धित वडालाई जिम्मेवारी दिन सक्ने छ ।
- ग) पर्यटकीय स्थल, पार्क तथा सार्वजनिक शौचालयको संरक्षण, संवर्द्धन तथा व्यवस्थापनका लागि नगरस्तरमा नगर उपप्रमुखको संयोजकत्वमा तपसिल बमोजिमको समिति रहने छ ।

नगर उपप्रमुख

- संयोजक

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

- सदस्य

कार्यपालिका सदस्यहरु मध्येबाट कार्यपालिकाले तोकेको १ महिलासहित २ जना

- सदस्य

पर्यटन व्यावसायी, पार्क संरक्षण समिति तथा शौचालय व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष तथा सदस्यहरु मध्येबाट नगर कार्यपालिकाले मनोनित गरेको एक महिला सहित २ जना

-सदस्य

सरसफाई तथा वातावरण शाखा प्रमुख

-सदस्य सचिव

- घ) पर्यटकीय स्थल, पार्क तथा सार्वजनिक शौचालयको संरक्षण, संवर्द्धन तथा व्यवस्थापनका लागि वडा स्तरमा वडाध्यक्षको संयोजकत्वमा तपशिल बमोजिमको समिति रहने छ । सम्बन्धित वडाको वडाध्यक्ष - संयोजक

वडाभित्रसंचालित सामुदायिक विद्यालयका प्रधानाध्यापकहरु मध्येबाट वडा समितिले मनोनित गरेको उच्चतम तहको प्र अ १ जना

-सदस्य

वडामा रहेका सामुदायिक संस्थाहरुको प्रतिनिधित्व हुने सामुदायिक संस्थाहरुको अध्यक्षहरु मध्येबाट वडा समितिबाट मनोनित १ महिला सहित २जना

-सदस्य

वडाध्यक्षले तोकेको वडा समितिको सदस्य १ जना -

सदस्य सचिव

ड) नगरस्तरीय समितिको काम कर्तव्य र अधिकार

- नगरभित्रका पर्यटकीय स्थलको पहिचान गरी आर्थिक तथा प्राकृतिक स्रोतको उच्चतम प्रयोगको लागि कार्ययोजना बनाउने ।
- नगरभित्र पार्कहरु निर्माण गर्ने ठाउँको पहिचान गर्ने ।
- सार्वजनिक शौचालय आवश्यक पर्ने ठाउँको पहिचान गर्ने ।
- पहिचान भएका स्थलहरुमा निर्माण कार्य प्रारम्भका लागि कार्ययोजना सहित नगरकार्यपालिकामा पेश गर्ने ।
- नगरपालिका क्षेत्र भित्र निर्माण तथा संचालन भएका पर्यटकिय स्थल, पार्क तथा सार्वजनिक शौचालयहरुको व्यवस्थापन सम्बन्धमा वडा स्तरीय समिति लाई आवश्यक निर्देशन दिने ।
- पर्यटकीय स्थल, पार्क तथा शौचालयको रेखदेख, सरसफाइ तथा व्यवस्थानको लागि आवश्यक अनुदानको ब्यबस्था गर्न कार्यपालिकामा सिफारिस गर्ने ।
- वडा स्तरीय समितिहरु संग समन्वय गर्ने ।
- वडा स्तरीय समितिलाई सकृय गराइ संरक्षण, संवर्द्धन तथा व्यवस्थापनका पूर्ण जिम्मेवारी दिने ।
- आफ्नो विषयसँग सम्बन्धित समसामयिक कार्य गर्ने ।

च) वडास्तरीय समितिको काम कर्तव्य र अधिकार

- वडा भित्र निर्माण भई संचालित पर्यटकीय स्थल, पार्क तथा सार्वजनिक शौचालयहरुको संरक्षण, संबर्द्धन तथा व्यवस्थापनको पूर्ण जिम्मेवारी लिने ।
- वडा भित्र संचालित पर्यटकीय स्थल, पार्क तथा सार्वजनिक शौचालयहरुलाई सफा हराभरा तथा ब्यबस्थित बनाउने । यस कार्यका लागि समितिले आवश्यकता र औचित्यका आधारमा स्थानीय स्तरमा सामुदायिक संस्थाहरुलाई आह्वान गरी सञ्चालनको प्रबन्ध मिलाउन सक्ने छ ।
- सामुदायिक संस्थालाई आह्वान गर्दा प्रवेश शुल्क तथा सेवा शुल्कको बिवरण सहित प्रस्ताव माग्ने ।

- सेवा शुल्क वा प्रवेश शुल्क उपयुक्त पेश गरेको समुदायिक संस्थालाई छनौट गरी संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा ब्यबस्थापनको कम्तिमा पनि २ बर्षको लिखित जिम्मेवारी दिन सकिनेछ ।
- सेवा शुल्क तथा प्रवेश शुल्कको कम्तिमा पनि २५ प्रतिशत रकम नगर पालिकाको रजश्व खातामा जम्मा गर्न लगाउने ।
- नगदी रसिदको स्वीकृती वडा समितिबाट गराउनु पर्ने र वडा समितिले नगदी रसिद यकिन गरी नगरपालिकामा बुझाउनु पर्ने रकम यकिन गरिदिने ।

छ) समितिको बैठक सम्बन्धि ब्यबस्था

- नगर समितिको बैठक कम्तीमा ३ महिनाको १ पटक र वडा समितिको बैठक कम्तीमा महिनाको १ पटक अध्यक्षले तोकेको समय मिति र स्थानमा बस्नेछ ।
- बैठकको गणपुरक संख्या ५० प्रतिशत हुनेछ ।
- बैठकको निर्णयको जानकारी नगर समितिले नगर प्रमुख समक्ष र वडा समितिले नगर उप प्रमुख समक्ष पेश गर्नेछ ।
- बैठकको निर्णय सामान्यतया सहमतिमा हुनेछ। सहमति नभएमा बहुमतको आधारमा निर्णय हुनेछ । मत बराबर भएमा बैठकको अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले निर्णायक मत दिन सक्नेछ ।
- समितिले आवश्यकता परेमा पर्यटनविद, वातावरणविदलाई आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।
- बैठकको निर्णय सदस्य सचिवले प्रमाणित गर्ने छ ।
- बैठक सम्बन्धि अन्य व्यवस्था समिति आफैले निर्धारण गरे वमोजिम हुनेछ ।
- समितिका पदेन बाहेक अन्य सदस्यको पदावधि २ बर्षको हुनेछ।

परिच्छेद ३

४. स्थल तोक्न सक्ने

- क) नगरस्तरीय समितिको निर्णय/प्रतिवेदनको आधारमा नगरकार्यपालिकाले पर्यटकीय स्थल, पार्क तथा सार्वजनिक शौचालयको निर्माण स्थल तोक्न सक्ने छ ।
- ख) नेपाल सरकार बागमती प्रदेश सरकार र अन्य निकायका तर्फबाट सहयोग स्वरुप निःशुल्क रुपमा पर्यटकीय स्थल, पार्क तथा सार्वजनिक शौचालय निर्माण गर्न चाहेमा नगरपालिका सँगको समन्वयका आधारमा कार्य अगाडि बढाइने छ ।
- ग) निर्माण स्थल तोक्दा उपयुक्त पायक पर्ने तथा औचित्यपूर्ण हुनु पर्ने छ ।
- घ) नगरपालिका स्वयंले निर्माण गर्ने भएमा नगर सभाबाट बजेट विनियोजन गर्नु पर्नेछ ।
- ङ) संघीय सरकार/प्रदेश सरकार/नगरपालिकाले निर्माण सम्पन्न गरी वडालाई हस्तान्तरण पश्चात वडा स्तरीय समिति बनाइ संरक्षण, संवर्द्धन तथा व्यवस्थापनको जिम्मेवारी लिनुपर्ने छ ।
- च) कुनै संघ संस्था तथा नियोगबाट निर्माणका लागि सहयोग गर्न,चन्दा दिन वा जग्गा उपलब्ध गराउन चाहेमा कार्यपालिको स्वीकृत लिनुपर्ने छ ।
- छ) सार्वजनिक स्थल पर्याप्त नभएमा वा निजि जमिनलाई उपयुक्त ठानेमा नगरपालिकाले जग्गा व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पहल गर्न सक्ने छ ।
- ज) स्थल वरिपरी अनावश्यक भीडभाड नगर्ने तथा रक्सी, मदिरा लगायत प्रचलित कानूनले निषेध गरेका सामग्रीहरु उपभोग र बेचबिखन गर्न पाइने छैन ।

परिच्छेद ४

५. अनुमति सम्बन्धमा:

- क) पर्यटकिय स्थल, पार्क तथा सार्वजनिक शौचालयको संरक्षण, संबर्द्धन तथा व्यवस्थापनका लागि जिम्मा लिएको निकाय, सार्वजनिक संस्थाको अनुमति वा रेखदेखका लागि खटिएको ब्यक्तिको अनुमति विना बाह्य ब्यक्ति उक्त क्षेत्रमा प्रवेश गर्न पाइने छैन
- ख) वडा समितिले निर्धारण गरे बमोजिम बाहेक अन्य थप कुनै प्रवेश एवम् सेवा शुल्क लिन पाइने छैन ।
- ग) पर्यटक स्थल भित्र अनावश्यक होहल्ला गर्ने, कानुन विपरित कार्य गर्ने तथा स्थल भित्रको सजिसजावटका सामग्रीहरु तोडफोड गर्न पाइने छैन । कसैले त्यस्तो व्यवहार गरेमा प्रचलित कानुन बमोजिम कारबाहीका लागि वडा समितिलाई जानकारी गराउने दायित्व सार्वजनिक संस्था वा ब्यक्तिको हुनेछ ।
- घ) स्थल प्रवेश द्वारमा नै ब्यक्ति प्रवेश हुनु अघि जानकारीका लागि सूचना पाटीमा सर्वसुलभ रुपमा स्थलको परिचय सहित ऐतिहासिक पृष्ठभूमि तथा नियम कानुन प्रष्ट रुपमा लेखि टाँस्नु पर्नेछ ।
- ङ) जग्गादाता चन्दादाता वा संघ संस्थाले निर्माण गरिदिएको खण्डमा दाताको लागतसहितको परिचय खुल्ने अभिलेख स्पष्ट हुने गरी लेखिनेछ ।

परिच्छेद ५

६. स्थानिय ब्यक्तिलाई संरक्षण, संबर्द्धन तथा ब्यबस्थापनको जिम्मा दिन सकिने

- क) नगरपालिका बाट निर्मित पर्यटकिय स्थल, पार्क तथा सार्वजनिक शौचालयहरुमा प्रतिस्पर्धा गराई संरक्षण, संबर्द्धन तथा ब्यबस्थापनको जिम्मा दिन सकिने छ ।
- ख) उपदफा क बमोजिमको प्रतिस्पर्धामा कुनै सार्वजनिक संस्था नआएमा वा उनिहरुबाट प्राप्त प्रस्ताव स्विकृत नभएमा वडा समितिले निश्चित समयका लागि कुनै स्थानिय ब्यक्तिलाई संरक्षण, संबर्द्धन तथा ब्यबस्थापनको जिम्मा दिन सक्नेछ ।
- ग) उपदफा ख बमोजिम जिम्मेवारी दिदा प्रवेश शुल्क वा सेवा शुल्कका लागि नगदी रसिद वडा समितिले तयार पारी दिनु पर्ने छ । ब्यक्तिको पारिश्रमिक नगदी रसिदबाट प्राप्त रकमको ७५ प्रतिशत रकम मध्ये बाट खर्च गर्न सकिने

छ। २५ प्रतिशत नगद रकम वडा समितिले नगरपालिकको राजश्व खातामा जम्मा गर्नु पर्ने छ।

घ) वडा समितिले उपदफा ग बमोजिम प्राप्त रकमबाट खर्च गर्ने गरी रेखदेख र संरक्षणका लागि हेरालु(माली) तोकौ काममा लगाउन सक्नेछ।

परिच्छेद-६

७. विविध

क) निर्देशन दिन सक्ने - यस कार्य विधिको प्रयोगमा बाधा अड्चन परेमा वा कार्यविधिले समेटन नसकेका बिषयबस्तुमा निर्णय गर्नु परेमा नगर स्तरीय समितिको सिफारिस बमोजिम कार्यपालिकाले आवश्यक निर्देशन दिन सक्ने छ।

ख) सम्झौता रद्द हुने - पर्यटकिय स्थल, पार्क तथा सार्वजनिक शौचालयको संरक्षण, संवर्द्धन तथा व्यवस्थापनका लागि जिम्मा लिएको सार्वजनिक संस्था वा ब्यक्तिको काम कारवाहीमा चित्त नबुझेमा वडा समितिले नगर स्तरीय समितिलाई अनुगमनका लागि अनुरोध गर्ने सक्ने छ। नगर स्तरीय अनुगमन समितिको प्रतिबेदनका आधारमा कार्यपालिकाले वडा स्तरीय समितिले गरेको सम्झौता रद्द गरी अर्को ब्यबस्था गर्नका लागि निर्देशन दिन सक्ने छ। तर सम्झौता रद्द गर्नु अघि नगर समितिले मनासिब सफाईको मौका दिनु पर्ने छ।

ग) यस कार्यविधि जारी हुँदाका वखत जिरी नगरपालिका भित्र निर्माण भई संचालनमा रहेको पर्यटकीय स्थल, पार्क र सार्वजनिक शौचालयहरुलाई पनि यसै कार्यविधि अनुरूप संरक्षण, संवर्द्धन र व्यवस्थापन गरिने छ।

घ) सेवा शुल्क तथा प्रवेश शुल्कको सम्बन्धमा कार्यविधिमा जे सुकै लेखिए पनि पर्यटकिय स्थल, पार्क तथा सार्वजनिक शौचालयमा प्राप्त रकम सबै खर्च गर्नु पर्ने भनि वडा समितिको निर्णय सहित नगर समितिले सिफारिस गरेमा कार्यपालिकाले निर्णय गरी बढिमा २५ प्रतिशत रकम छुट दिन सक्ने छ।

आज्ञाले,

राम प्रसाद आचार्य

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत